

6. Italia 'Open to meraviglia' – Enit promozione turismo URL: <https://www.youtube.com/watch?v=toGef597MG0&t=35s> (дата звернення 10.06.23).

7. Meraviglia. Переклад на українську. URL: <https://uk.glosbe.com/it/uk/meraviglia> (дата звернення 15.07.23).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-320-3-34>

ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УСНОМУ СПІЛКУВАННІ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Кодлюк Л. І.

аспірантка кафедри іноземних мов

Тернопільського національного педагогічного університету

імені Володимира Гнатюка

м. Тернопіль, Україна

Сучасні вимоги до рівня сформованості вторинної мовної особистості детермінують використання у навчанні іноземних мов і культур (ІМіК) ефективних *засобів*. Методисти (І. Андрійко, Л. Панова, С. Тезікова та ін.) зауважують, що їх застосування «робить навчальний матеріал доступнішим, забезпечує точнішу інформацію про явище, що вивчають, інтенсифікує самостійну роботу учня та її темп» [6, с. 78.]. В. Черниш вважає, що призначення таких засобів – сприяти розвитку комунікативних умінь шляхом залучення школярів до активного творчого процесу мовленнєвої діяльності та у взаємодії один з одним [11, с. 15]. Засвоєння іноземної мови (ІМ), на думку І. Бронетко, буде ефективнішим, якщо передбачатиме постійну взаємодію з усіма аспектами соціокультурного оточення [2, с. 48].

Актуальність застосування засобів навчання ІМіК очевидна: вони значною мірою мають гарантувати досягнення цілей іншомовної освіти; слугувати реалізації методів і прийомів, що застосовують у процесі оволодіння ІМ; забезпечувати успішність керування навчально-пізнавальною діяльністю учня; впроваджувати новітні технології [6, с. 78].

Мета тез полягає у дослідженні засобів формування лінгвосоціокультурної компетентності (ЛСК) в усному спілкуванні

німецькою мовою (НМ) старшокласників та розкритті їх потенційних можливостей.

Засоби навчання – це спеціально створені об'єкти, які формують навчальне середовище та беруть участь у діяльності, виконуючи при цьому навчальну, виховну та розвивальну функції [3, с. 41]. Вони допомагають учителю організувати результативне навчання ІМ, а учням – ефективно оволодіти нею [6, с. 313].

Засоби навчання ІМіК класифікують за трьома критеріями – призначенням, значущістю і використанням технічної апаратури [7, с. 79]. Традиційно виокремлюють такі групи:

- *основні* (підручник, аудіопосібник) та *допоміжні* (книга для вчителя, граматичний довідник);
- *технічні* (фонограми та відеограми) і *нетехнічні* (друковані посібники, картки, таблиці, малюнки);
- *для учня* (підручник, друкований зошит, довідники, словники тощо) та *для вчителя* (чинні нормативні документи, підручник і книга для вчителя, слайди, таблиці, аудіо- та відеопосібники тощо) [5, с. 138].

Однак у зазначеній класифікації, на думку О. Бігич, не враховується низка новітніх об'єктивних характеристик, зокрема мультимедійність, інтерактивність, мобільність тощо. Дослідниця підкреслює: «Класифікація наразі використовуваних засобів навчання ІМіК потребує осучаснення з огляду на світові й вітчизняні тенденції методичної науки» [1, с. 13].

Усі зазначені вище засоби об'єднуються у так званий *навчально-методичний комплекс* (НМК), використання якого є успішною запорукою формування ЛСК в усному спілкуванні НМ старшокласників. Він знайомить учнів із соціолінгвістичними, соціокультурними та соціальними особливостями ІМіК у межах тем, що регламентуються чинною програмою [8]. Адже знання історії та культури країни, мову якої учні вивчають, згідно з твердженням Р. Мартинової, «сприятиме розвитку їхніх інтелектуальних здібностей, а також створюватиме умови для кращого осмислення культури й особливостей розвитку власної мови і держави» [4, с. 158].

Ключове місце серед засобів навчання займає *підручник*, який називають «серцем» НМК [5, с. 138]. На цьому неодноразово акцентує увагу В. Редько, наголошуючи на культурологічній спрямованості змісту навчальної книги, насиченні її інформацією про історію, побут і культуру носія мови, що вивчається. Підручникомознавець стверджує, що це «вмотивує роботу учнів, забезпечує зростання зацікавленості школярів у виконанні комунікативної діяльності, умотивує їхні дії і на цій основі сприяє підвищенню ефективності та результативності навчання» [9, с. 68]. Зарубіжні учені (М. Майjala) функцію підручника

ІМ порівнюють із функцією туристичного путівника, підкреслюючи той факт, що позитивне або принаймні зацікавлене ставлення до культури вивчуваної мови є основою мотивації учнів [12, с. 551].

Особливу роль у формуванні ЛСК в усному спілкуванні НМ старшокласників відводять *технічним засобам* навчання. Відомо, що до 80% інформації ми отримуємо через зоровий і слуховий канали [6, с. 81]. Доведено, що людина здатна сприймати та обробляти усну інформацію об'ємом до 1000 умовних інформаційних одиниць за 1 хв., а у випадку застосування зорових аналізаторів – до 100 тисяч таких одиниць [10, с. 3]. Пріоритетність надається засобам полісенсорного сприйняття – аудіовізуальній та аудитивній наочності, які передбачають демонстрування на уроках відповідних відео- та аудіозаписів. Згідно з критерієм автентичності [6, с. 82] ефективним вважають застосування автентичних матеріалів – художніх фільмів, телевізійних програм, документальних та мультиплікаційних фільмів, різноманітних фонограм, телефонних розмов тощо. Перевагою їх використання є здатність поєднувати інформацію мовного і соціокультурного характеру, що уможливує одночасне вивчення іноземної мови і культури певної країни [2; 6, с. 82]. Учені рекомендують також ознайомити учнів із освітніми сайтами та блогами, застосовувати відеоігри, відеокліпи, мобільні додатки, проекти, кейси тощо [1, с. 14].

До *нетехнічних засобів* формування ЛСК в усному спілкуванні НМ старшокласників відносять вербальні, невербальні / зображувальні та вербально-зображувальні опори. У процесі навчання вони реалізуються через використання на уроках роздавального матеріалу, який слугує наочною опорою мислення учнів; покликаний посилювати процес оволодіння іншомовним спілкуванням, сприяти розвитку пізнавального інтересу до вивчення ІМ, активізувати емоційний та естетичний аспекти у їх змісті. Учителю слід збагачувати навчальний матеріал листівками, картами, меню, рекламними проспектами, буклетами, оголошеннями, предметами з повсякденного життя (проїзні квитки, етикетки на товари, поштові марки, грошові одиниці та ін.) тощо. До сучасних засобів навчання ІМіК відносять кроссенс, посткросинг, емотикони, власноруч виготовлені вітальні листівки, флешкартки, настільні ігри, мальописи, синквейни-колажі тощо [1, с. 14].

Отже, наявний науковий фонд із досліджуваного нами питання дає підстави стверджувати, що ключову роль у процесі формування ЛСК в усному спілкуванні НМ відіграють засоби навчання ІМіК. Поділяємо думку науковців, що збагачення вивчуваного матеріалу інформацією культурологічного спрямування сприятиме підвищенню рівня

іншомовної комунікативної компетентності старшокласників та їх готовності до участі у міжкультурному спілкуванні.

Перспективи подальших наукових розвідок убачаємо в розробці моделі формування ЛСК в усному спілкуванні НМ старшокласників.

Література:

1. Бігич О. Б. Сучасні засоби навчання іноземної мови й культури. *Сучасні методики навчання іноземних мов і перекладу в Україні та за її межами* : збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Переяслав, 30 листопада 2022 року). Переяслав, 2022. С. 12–15.

2. Бронетко І. А. Аутентичні матеріали як засіб формування лінгвосоціокультурної компетенції учнів старших класів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2015. Вип. 52. С. 48–50.

3. Крупський Я. В., Михалевич В. М. Тлумачний словник з інформаційно-педагогічних технологій: словник. Вінниця : ВНТУ, 2010. 72 с.

4. Мартинова Р. Ю. Цілісна загальнодидактична модель змісту навчання іноземних мов: монографія. Київ : Вища шк., 2004. 454 с.

5. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. лінгв. ун-тів і фак. ін. мов вищ. навч. закладів / О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін. ; за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.

6. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах : підручник для студ. вищ. навч. закл. / Л. С. Панова, І. Ф. Андрійко, С. В. Тезікова та ін. Київ : Академія, 2010. 328 с.

7. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: Курс лекцій / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. ; за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2011. 344 с.

8. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 10–11 класи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2018-2019/inozemni-movi-10-11-19.09.2017.pdf>

9. Редько В. Г. Засоби формування комунікативної компетентності у змісті шкільних підручників з іноземних мов. Теорія і практика : монографія. Київ : Генеза, 2012. 224 с.

10. Сорока С. В. Аудіовізуальні засоби навчання на уроках іноземної мови. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/9962>

11. Черниш В. В. Засоби формування іншомовної компетенції у діалогічному мовленні. *Іноземні мови*. 2011. № 3. С. 15–22.

12. Minna Maijala. Was ein Lehrwerk können muss – Thesen und Empfehlungen zu Potenzialen und Grenzen des Lehrwerks im Unterricht Deutsch als Fremdsprache. URL: <https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/infodaf-2007-0602/html>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-320-3-35>

**WOMEN'S EMANCIPATION IN THE INTERCULTURAL SPACE
(BASED ON KATE CHOPIN'S NOVEL "THE AWAKENING"
AND GRETA GERWIG'S FILM "LITTLE WOMEN")**

Renska A. D.

*Student at the Faculty of Humanities and Pedagogy
National University of Life and Environmental Science of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Renska I. I.

*Senior Teacher of the English Philology Department
National University of Life and Environmental Science of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

In the modern world, in the era of digitization, education consists not only of paper textbooks and tasks from them. Nevertheless, the educational process is about exercises using colloquial vocabulary from films and TV series. A modern approach to the current generation of students, which is used by qualified teachers, should combine classical methods such as literature by famous authors, as well as films that help to immerse themselves in the English-speaking environment. Teachers should acquaint pupils and students with crucial aspects of modern life and present a comparison between the past and the present.

“Cross-culture communication is a science that studies the peculiarities of verbal and non-verbal communication of people belonging to different national and linguistic and cultural communities” [1, p. 9].

“Among all the possible means of communication that mankind has created, the main one is language, for which the communicative function is decisive. Therefore, the focus of intercultural communication is also always language, which reflects the key features of the human personality and the